

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՎԱՐՉԱՊԵՏԻ ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄԻ ՂԵԿԱՎԱՐ**

Օ

0010 ք. Երևան, Կառավարական տուն 1

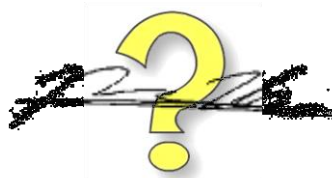
№ 02/05.4/5146-2021

**ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄԻ ՂԵԿԱՎԱՐ-ԳԼԽԱՎՈՐ ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ
ՊԱՐՈՆ ՏԻԳՐԱՆ ԳԱԼՍՏՅԱՆԻՆ**

Հարգելի պարոն Գալստյան

Համաձայն «Ազգային ժողովի կանոնակարգ» Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական օրենքի 77-րդ հոդվածի՝ Ձեզ ենք ներկայացնում՝

«Հաշվեքննիչ պալատի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի նախագծի (Պ-837-12.01.2021-ՖՎ-011/0) վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության առաջարկությունները.

ԱՐՄԵՆ ԹՈՐՈՍՅԱՆ

Կատարող՝ Զ. Դավեյան

Հեռ. 515685

«ՀԱՇՎԵՔՆՆԻՉ ՊԱԼԱՏԻ ՄԱՍԻՆ» ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔՈՒՄ
ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔԻ ՆԱԽԱԳԾԻ (Պ-837-12.01.2021-ՖՎ-011/0) ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՀԱՅԱՍ-
ՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

1. Նախագծով «Հաշվեքննիչ պալատի մասին» ՀՀ օրենքի (այսուհետ՝ Օրենք) 5-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 3-րդ, 4-րդ, 5-րդ կետերում և 3-րդ մասում առաջարկվող փոփոխությունների արդյունքում Հաշվեքննիչ պալատը գործնականում անսահմանափակ իրավասություն է ստանում ստուգումներ իրականացնել ֆինանսական կազմակերպությունների մոտ՝ անկախ պայմանագրով նման հնարավորության նախատեսված լինելու հանգամանքից, նաև տեղում՝ ֆինանսական կազմակերպությունների տարածքում: Ստուգումը ենթադրում է նաև պահանջել ու ստանալ ցանկացած փաստաթուղթ ու տեղեկատվություն՝ չնայած այն հանգամանքին, որ դրանք առկա են հաշվեքննության օբյեկտ հանդիսացող պետական մարմինների մոտ:

Այս կապակցությամբ հարկ է նկատի ունենալ, որ նման կարգավորումները կհանգեցնեն տնտեսավարող սուբյեկտների մոտ լրացուցիչ վարչարարության և կխոչընդոտեն վերջիններիս բնականոն գործունեությանը, քանի որ իրավաբանական անձի և պետության կամ համայնքի միջև համապատասխան պայմանագիր կնքվելու դեպքում պետությունն իր ռիսկերը գնահատելիս՝ պայմանագրում կարող է նախատեսել Հաշվեքննիչ պալատի կողմից ստուգում իրականացնելու դրույթ:

Բացի այդ ֆինանսական կազմակերպությունների, այդ թվում՝ բանկերի նկատմամբ վերահսկողություն, ներառյալ՝ ստուգում իրականացնելու բացառիկ իրավասությունը «ՀՀ կենտրոնական բանկի մասին» ՀՀ օրենքի 36-րդ հոդվածով վերապահված է ՀՀ կենտրոնական բանկին:

Բոլոր այն դեպքերում, երբ խոսքը վերաբերում է հանրային ֆինանսների և սեփականության օգտագործմանը, ֆինանսական կազմակերպությունները հանդիսանում են ֆինանսական միջնորդներ (գործակալներ) և, որպես այդպիսին, բացառապես կատարում են հանրային ֆինանսներն օգտագործող իրավասու պետական մարմնի հանձնարարությունները:

Հանրային ֆինանսների օգտագործման, այդ թվում՝ կառավարման/փոխանցման ողջ տեղեկատվությունը, ներառյալ՝ վճարման հանձնարարականները, քաղվածքները, պայմանագրերը, առկա են հաշվեքննության օբյեկտ հանդիսացող իրավասու պետական մարմնի մոտ, դրանով իսկ, առանց սահմանափակման, հասանելի դառնալով Հաշվեքննիչ պալատի համար:

Ի լրումն դրա, ֆինանսական կազմակերպությունները գործում են թափանցիկության հնարավոր առավելագույն կանոնների պահպանմամբ: Դրանց գործունեության վերաբերյալ հիմնական տեղեկատվությունը, այդ թվում՝ ֆինանսական հաշվետվությունները, այդ հաշվետվությունների վերաբերյալ միջազգային հեղինակավոր աուդիտորների

եզրակացությունները, հրապարակվում են և հասանելի են ոչ միայն պետական մարմիններին, այլ ընդհանրապես հանրությանը: Ոստի Սահմանադրությամբ և օրենքով Հաշվեքննիչ պալատի գործառնությունների և լիազորությունների արդյունավետ իրականացման առումով, Հաշվեքննիչ պալատը ֆինանսական կազմակերպությունների մոտ ստուգում անցկացնել կարող է միայն այն դեպքում, երբ կողմերի միջև կնքված պայմանագրով նախատեսված է ստուգման իրականացման հնարավորությունը, ինչը և նախատեսված է գործող օրենքով:

Գործող օրենքով նախատեսված ֆինանսական կազմակերպություններին վերաբերող ընթացակարգերը որևէ կերպ չեն խոչընդոտում կամ արգելում հանրային ֆինանսների և սեփականության ոլորտում թափանցիկության, հրապարակայնության և հաշվետվողականության անհրաժեշտ մակարդակի ապահովմանը: Այս մոտեցումը համապատասխանում է նաև արտաքին աուդիտի միջազգայնորեն ընդունված ստանդարտներով և Աուդիտի բարձրագույն մարմնի անկախության հիմնադրույթների վերաբերյալ միջազգային փաստաթղթերով ամրագրված սկզբունքներին ու կանոններին:

Նախագծի 2-րդ և 3-րդ հոդվածներով առաջարկվող փոփոխությունների արդյունքում Հաշվեքննիչ պալատը հնարավորություն կունենա առանց սահմանափակման ստանալ նաև օրենքով պաշտպանվող բանկային ու ֆինանսական այլ գաղտնիք հանդիսացող տեղեկություն, ընդ որում՝ առցանց հասանելիության սկզբունքի հիման վրա:

Նախ և առաջ, ինչպես արդեն նշվել է, Հաշվեքննիչ պալատն ունի բոլոր իրավական ու գործնական հնարավորությունները ձեռք բերելու իր գործառնությունների արդյունավետ իրականացման համար անհրաժեշտ տեղեկատվություն հանրային ֆինանսների ու սեփականության օգտագործման այն դեպքերում, որոնց առնչվում են ֆինանսական կազմակերպությունները: Հաշվեքննության օբյեկտ հանդիսացող իրավասու պետական մարմինները Հաշվեքննիչ պալատին տրամադրում են ֆինանսական գործարքների վերաբերյալ ամբողջ տեղեկատվությունը: Իսկ վարչարարություն իրականացնող բոլոր մարմինները Հայաստանում բանկային և ֆինանսական այլ գաղտնիքին հասանելիություն ունեն բացառապես «Բանկային գաղտնիքի մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված դեպքերում ու կարգով: Ընդ որում, բանկային գաղտնիքի առցանց տրամադրման հնարավորություն և ընթացակարգ ընդհանրապես սահմանված չէ: Ավելին, բանկային ու ֆինանսական գաղտնիքին նման անսահմանափակ հասանելիությունը չի բխում նաև արտաքին աուդիտի միջազգայնորեն ընդունված ստանդարտներից և Աուդիտի բարձրագույն մարմնի անկախության հիմնադրույթների վերաբերյալ միջազգային փաստաթղթերով ամրագրված սկզբունքներից ու կանոններից:

2. Նախագծի 3-րդ հոդվածի 2-րդ մասով նախատեսվում է, որ հաշվեքննողը կարող է ծանոթանալ անձնական տվյալներ պարունակող տեղեկատվությանը «Անձնական տվյալների պաշտպանության մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված պահանջների պահպանմամբ:

Նկատի ունենալով, որ Հաշվեքննիչ պալատը հաշվեքննություն է իրականացնում պետական բյուջեի և համայնքային բյուջեների միջոցներից ֆինանսավորվող պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմիններում, հիմնարկներում, ինչպես նաև «Հաշվեքննիչ պալատի մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված իրավաբանական անձանց մոտ՝ նախագծով առաջարկվող կարգավորումը կարող է հանգեցնել անձի անձնական տվյալների պաշտպանության իրավունքի անհամաչափ սահմանափակմանը:

Այսպիսով, անփոփոխելով վերոգրյալը՝ առաջարկում ենք նախագծով քննարկվող հոդվածները թողնել անփոփոխ:

Պ-837-12.01.2021-ՖՎ-011/0

ՆԱԽԱԳԻԾ

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՕՐԵՆՔԸ**

**«ՀԱՇՎԵՔՆՆԻՉ ՊԱԼԱՏԻ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔՈՒՄ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ
ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ**

Հոդված 1. «Հաշվեքննիչ պալատի մասին» 2018 թվականի հունվարի 16-ի ՀՕ-58-Ն օրենքի (այսուհետ՝ Օրենք) 5-րդ հոդվածի.

1. 2-րդ մասի 3-րդ կետից «,եթե դրանցով նախատեսված է նման ստուգման հնարավորություն» բառերը հանել.

2. 2-րդ մասի 4-րդ եւ 5-րդ կետերից «,եթե այդ պայմանագրով նախատեսված է նման ստուգման հնարավորություն» բառերը հանել.

3. 2-րդ մասում լրացնել նոր՝ 7-րդ կետ.

«իրավաբանական անձը իրավական ակտով եւ հավատարմագրային կառավարման պայմանագրով հանդիսանում է պետական եւ (կամ) համայնքային սեփականության (գույքի) հավատարմագրային կառավարիչ, միայն հավատարմագրային կառավարման հետ կապված՝ սույն կետով նախատեսված իրավական ակտի եւ պայմանագրի պահանջների կատարումն ստուգելու համար:».

4. 3-րդ մասի առաջին նախադասության «1-ին մասով, 2-րդ մասի 1-ին եւ 2-րդ կետերով» թվերը եւ բառերը փոխարինել՝ «1-ին եւ 2-րդ մասերով» թվերով եւ բառերով, ինչպես նաեւ երկրորդ եւ երրորդ նախադասությունները հանել:

Հոդված 2. Օրենքի 32-րդ հոդվածի 1-ին մասում «,բացառությամբ օրենքով գաղտնիք համարվող տեղեկատվության» բառերը հանել:

Հոդված 3. Օրենքի 36-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ կետի.

1. 2-րդ նախադասության «դեպքում եւ» բառերը հանել.

2. լրացնել նոր՝ երրորդ նախադասություն.

«Անձնական տվյալներ պարունակող տեղեկատվությանը հաշվեքննողը կարող է ծանոթանալ «Անձնական տվյալների պաշտպանության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված պահանջների պահպանմամբ.»:

Հոդված 4. Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակման օրվան հաջորդող տասներորդ օրը:

ՀԻՄՆԱՎՈՐՈՒՄ

**«ՀԱՇՎԵՔՆՆԻՉ ՊԱԼԱՏԻ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔՈՒՄ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ
ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔԻ ՆԱԽԱԳԾԻ ԸՆԴՈՒՆՄԱՆ**

Ընթացիկ իրավիճակը եւ անհրաժեշտությունը

Համաձայն ՀՀ Սահմանադրության 198-րդ հոդվածի 1-ին մասի, Հաշվեքննիչ պալատն անկախ պետական մարմին է, որը հանրային ֆինանսների եւ սեփականության ոլորտում հաշվեքննություն է իրականացնում պետական բյուջեի եւ համայնքային բյուջեների միջոցների, ստացած փոխառությունների ու վարկերի, պետական եւ համայնքային սեփականության օգտագործման օրինականության եւ արդյունավետության նկատմամբ:

Համաձայն ՀՀ Սահմանադրության 198-րդ հոդվածի 4-րդ մասի, Հաշվեքննիչ պալատի լիազորությունները, գործունեության կարգը եւ երաշխիքները սահմանվում են «Հաշվեքննիչ պալատի մասին» օրենքով (այսուհետ՝ Օրենք):

Ներկա դրությամբ առկա են հաշվեքննության գործընթացը կարգավորող օրենսդրության վերաբերյալ մի շարք ուսումնասիրություններ, որոնք անցկացվել են միջազգային կազմակերպությունների կողմից: Արդյունքները վկայում են, որ Օրենքում կան որոշակի անհամապատասխանություններ INTOSAI ստանդարտների հետ, մասնավորապես՝ Հաշվեքննիչ պալատի անկախության սկզբունքների մասով:

Սույն Նախագծի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է Հաշվեքննիչ պալատի լիազորությունների հստակեցմամբ, վերջինիս կողմից իրականացվող հաշվեքննությանն ու ստուգմանը վերաբերող լիազորությունների ընդլայնմամբ, ինչպես նաեւ հանրային ֆինանսների եւ սեփականության ոլորտում թափանցիկության, հրապարակայնության եւ հաշվետվողականության սկզբունքների ամրապնդմամբ: Մասնավորապես.

1. Օրենքի 5-րդ հոդվածով սահմանված դեպքերում իրավաբանական անձանց մոտ նախատեսվող ստուգումների գործընթացն ունի որոշակի սահմանափակումներ: Մասնավորապես, Օրենքով նախատեսված դեպքերում (օրինակ՝ մասնավոր ընկերությունը ստացել է բյուջետային վարկ, կամ դրամաշնորհ կամ պետական երաշխիք եւ այլն) ստուգում կարող է լինել, եթե պետության կամ համայնքի եւ մասնավոր ընկերության միջեւ կնքված պայմանագրով նախատեսված է նման ստուգման լիազորություն: Բացի այդ, այդուհանդերձ հնարավոր ստուգման դեպքում Հաշվեքննիչ պալատի ներկայացուցիչը ստուգման ընթացքում չի կարող ֆիզիկապես գտնվել ստուգվող ընկերության մոտ, այսինքն՝ ստուգումը պետք է կազմակերպի միմիայն Հաշվեքննիչ պալատի աշխատավայրում:

Այս առումով, հարկ է նշել, որ նախկինում տրված բյուջետային վարկերի, դրամաշնորհների կամ երաշխիքների եւ օրենքով նախատեսված մյուս դեպքերում որեւէ պայմանագրում իրականում նախատեսված չէ ստուգման հնարավորություն: Փաստորեն, իրականում այս իրավունքը կրում է խիստ սահմանափակ բնույթ: Այն ձեւական է եւ կարող է վերաբերել միայն հետագայում կնքվելիք պայմանագրերին (եթե այդ նոր պայմանագրերում նախատեսվեն նման լիազորություններ):

Իսկ ինչ վերաբերում է ստուգման օբյեկտում ֆիզիկապես հայտնվելու արգելքին, ապա ակնհայտ է, որ այս դեպքում Օրենքով նախատեսված ոչ բոլոր ընթացակարգերն են կիրառվելու հաշվեքննողի (ստուգողի) կողմից: Օրինակ՝ անհրաժեշտության դեպքում ստուգողը չի կարողանալու «զննել» (Օրենքով սահմանված հաշվեքննության ընթացակարգ) այն ակտիվը, որը ձեռք է բերվել բյուջետային վարկի միջոցներով կամ օրինակ՝ ստուգողը չի կարողանալու դիտարկում իրականացնել, այն է՝ ստուգման օբյեկտում ակնհայտ լինել ստուգման օբյեկտի պատասխանատու անձանց կողմից ստուգման առարկային վերաբերող գործընթացի կամ ընթացակարգի կատարմանը:

Այսպիսով, ելնելով նշված սահմանափակումներից, արձանագրվում է նաեւ այն փաստը, որ Հաշվեքննիչ պալատը անհրաժեշտության դեպքում որեւէ պետական մարմնում հաշվեքննություն իրականացնելիս Օրենքով սահմանված կարգով մասնավոր ընկերությունների մոտ լիարժեք եւ բավարար ստուգում չի կարող իրականացնել:

Շեղանակով, Նախագիծն անդրադառնում է Օրենքով սահմանված մասնավոր ընկերությունների մոտ ստուգումներ կազմակերպելու գործում եղած սահմանափակումները վերացնելուն:

2. Միաժամանակ, Օրենքի 32-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն, Հաշվեքննիչ պալատին առցանց հասանելի են հաշվեքննության օբյեկտներին (ստուգման օբյեկտներին) պատկանող հաշվեքննության առարկային (ստուգման առարկային) առնչվող էլեկտրոնային շտեմարանները, բացառությամբ օրենքով գաղտնիք համարվող տեղեկատվության: Հիմնականում այդ իրավակարգավորումը գործնականում չի իրացվում, որովհետեւ այդ էլեկտրոնային շտեմարաններն իրենց մեջ պարունակում են անձնական տվյալներ, իսկ օրենսդրությամբ Հաշվեքննիչ պալատին տրված չէ «Անձնական տվյալների պաշտպանության մասին»

Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված պահանջների պահպանմամբ համապատասխան տեղեկատվության հասանելիություն: Մինչդեռ, այդ տեղեկատվությունը խիստ անհրաժեշտ է հաշվեքննության համար եւ դրա բացակայությունը բացասաբար է անդրադառնում հաշվեքննության նպատակների վրա:

Համեմատության համար պետք է նշել, որ Պետական վերահսկողական ծառայությանը (այսուհետ՝ ՊՎԾ) համաձայն «Պետական վերահսկողական ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի 6-րդ հոդվածի 6-րդ մասի 5-րդ կետի, անձնական տվյալները հասանելի են ՊՎԾ-ին:

Ի դեպ, հարկ է նշել, որ հաշվեքննության ընթացքում գործող իրավակարգավորումների համաձայն, պետական գաղտնիք համարվող տեղեկատվությունը հասանելի է հաշվեքննողների համար եւ գործնականում որեւէ խոչընդոտ չի լինում:

Այսպիսով, արձանագրվում է, որ անձնական տվյալներ պարունակող տեղեկատվությունը հաշվեքննության ընթացքում հասանելի չէ հաշվեքննողներին: Հետեւաբար, անհրաժեշտ է սույն Նախագծով լրացում կատարել Օրենքում եւ «Անձնական տվյալների պաշտպանության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված պահանջների պահպանմամբ անձնական տվյալների նկատմամբ հաշվեքննության նպատակով տալ լիարժեք հասանալիություն հաշվեքննողներին:

3. Միաժամանակ, հարկ է նշել, որ Օրենքի համաձայն Հաշվեքննիչ պալատը հավատարմագրային կառավարման հանձնաձեռք պետական եւ համայնքային սեփականության օգտագործման նկատմամբ չունի լիարժեք հաշվեքննություն իրականացնելու իրավասություն: Մինչդեռ, ըստ գործող Սահմանադրության 198-րդ հոդվածի 1-ին մասի, Հաշվեքննիչ պալատը լիազորված է հաշվեքննել պետական եւ համայնքային սեփականության օգտագործումը:

Նշված հաշվեքննության ոչ լիարժեք լիազորությունը պայմանավորված է Օրենքում առկա սահմանափակումներով: Մասնավորապես, թեւ Օրենքով Հաշվեքննիչ պալատը կարող է հաշվեքննել որեւէ պետական մարմնի ֆինանսատնտեսական գործունեությունը, սակայն սահմանափակված է համապատասխան մարմնի այնպիսի հսկողական գործառույթների հաշվեքննությամբ, ինչպիսիք են կոնցեսիայի դեպքում պետական եւ համայնքային սեփականության կառավարման հիմանդրի /պետություն կամ համայնք/ լիազոր մարմնի հսկողական կամ վերահսկողական գործառույթները:

Այս առումով, Հաշվեքննիչ պալատը հաշվեքննություն իրականացնելիս լիազոր մարմնում հաշվեքննություն իրականացնելիս չի կարող ստուգել հավատարմագրային կառավարչի ֆինանսատնտեսական գործունեությունը՝ կապված հավատարմագրային կառավարման պայմանների եւ պահանջների հետ:

Այսպիսով, անհրաժեշտ է Օրենքում սահմանել պետական եւ համայնքային սեփականությունը հավատարմագրային կառավարման գործընթացի լիարժեք հաշվեքննության լիազորություն, ներառյալ հավատարմագրային կառավարչի ֆինանսատնտեսական գործունեության ստուգման հնարավորությամբ, անկախ վերջինիս կազմակերպարավական կարգավիճակից:

I. Տվյալ բնագավառում իրականացվող քաղաքականությունը եւ միջազգային փորձը

Արտաքին պետական հաշվեքննության ոլորտում իրականացվող քաղաքականության սահմանման իմաստով Հայաստանի Հանրապետության եւ Եվրոպական Միության միջեւ կնքված «Համապարփակ եւ ընդլայնված գործընկերության համաձայնագրի» 24-րդ հոդվածի համաձայն, այն կայանում է Հաշվեքննիչ պալատի՝ որպես Հայաստանի Հանրապետության՝ առողիտ իրականացնող բարձրագույն հաստատության դերի հետագա ամրապնդումը՝ մասնավորապես դրա ֆինանսական, կազմակերպական եւ գործառնական անկախության տեսանկյունից՝ արտաքին առողիտի (INTOSAI) միջազգայնորեն ընդունված ստանդարտներին համապատասխան:

Այս առումով, հարկ է նշել, որ Առողիտի բարձրագույն մարմնի անկախության հիմնադրույթները սահմանված են INTOSAI կողմից հաստատված ISSAI-P 1 Լիմայի հիռչակագրով եւ ISSAI-P 10 Մեխիկոյի հռչակագրով:

Բացի այդ, Օրենքի եւ նշված ստանդարտների համապատասխանության վերաբերյալ մի շարք միջազգային կազմակերպություններ ներկայացրել են իրենց գնահատականը, ըստ որի Օրենքում կան մի շարք դրույթներ, որոնք չեն բխում INTOSAI ստանդարտներից: Մասնավորապես.

1. Օրենքով սահմանված դեպքերում իրավաբանական անձանց մոտ ստուգում իրականացելիս հաշվեքննությունը /ստուգումը/ սահմանափակող դրույթների վերացման մասով /միայն Հաշվեքննիչ պալատի աշխատավայրում եւ միայն, եթե պայմանագրով նախատեսված է ստուգման հնարավորություն/.

Լիմայի հոչակագիր, բաժին 10, մաս 2 - Ցանկացած աուդիտի տեսակի համար Աուդիտի բարձրագույն մարմինը պետք է որոշի՝ արդյոք նպատակահարմար է աուդիտն իրականացնել աուդիտի ենթարկվող կառույցում, թե՛ Աուդիտի բարձրագույն մարմնում:

ԵՄ «ՍԻԳՄԱ» ծրագրի ՀՀ հանրային կառավարման սկզբունքների վերաբերյալ ելակետային զեկույց - Հաշվեքննիչ պալատը իրավասություն չունի հաշվեքննություն իրականացնելու պետական կամ համայնքային բյուջետային միջոցներից չֆինանսավորվող պետական եւ տեղական ինքնակառավարման մարմիններում եւ հիմնարկներում, ինչպես նաեւ հանրային գործառույթ իրականացնող՝ վարկեր, դրամաշնորհներ կամ սուբսիդիաներ ստացող իրավաբանական անձանց մոտ, այդ թվում՝ այցելելու դրանց տարածքներ (5-րդ հոդված, 1-2 մասեր):

2. Հաշվեքննության առարկային վերաբերող անձնական տվյալներ պարունակող տեղեկատվության հասանելիությունն ապահովելու մասով.

Լիմայի հոչակագիր, բաժին 10, կետ 1. - Աուդիտի բարձրագույն մարմիններին պետք է հասանելի լինեն ֆինանսական կառավարման հետ կապված բոլոր գրանցումները եւ փաստաթղթերը, եւ պետք է Աուդիտի բարձրագույն մարմինները լիազորված լինեն բանավոր կամ գրավոր կերպով պահանջել նրանց կողմից անհրաժեշտ համարվող ցանկացած տեղեկատվություն:

Լիմայի հոչակագիր բաժին 10 կետ 3. - Օրենքը կամ Աուդիտի բարձրագույն մարմինը (առանձին դեպքերում) պետք է սահմանի Աուդիտի բարձրագույն մարմնին տեղեկատվության տրամադրման կամ փաստաթղթերի եւ հաշվետվությունների ներկայացման վերջնաժամկետներ:

Մեխիկոյի հոչակագրի 4-րդ սկզբունք. - Օրենսդրությամբ սահմանված պարտականությունների պատշաճ կատարման համար, Աուդիտի բարձրագույն մարմինները պետք է բոլոր անհրաժեշտ փաստաթղթերին եւ տեղեկատվությանը ժամանակին, անխափան, ուղիղ եւ անվճար հասանելիության բավարար լիազորություններ ունենան:

ԵՄ «ՍԻԳՄԱ» ծրագրի ՀՀ հանրային կառավարման սկզբունքների վերաբերյալ ելակետային զեկույց - Հաշվեքննիչ պալատին բանկային կամ օրենքով սահմանված այլ տեսակի գաղտնիք (անձնական տվյալներ) պարունակող էլեկտրոնային շտեմարանների առցանց հասանելիության իրավասությունը օրենքով հստակ սահմանված չէ (32-րդ հոդված, 1-ին մաս):

ԱՄՆ աուդիտի բարձրագույն մարմնի գերազանցության կենտրոնի «Հաշվեքննիչ պալատի անկախության, կարողությունների եւ որակի ապահովման ամրապնդման համար անհրաժեշտ գործողություններ» գնահատման զեկույց - Փոփոխություններ կատարել ՀՊ մասին եւ մյուս օրենքներում, որպեսզի Հաշվեքննիչ պալատի համար սահմանվի հաշվեքննության գործարքների եւ ծրագրերի համար անհրաժեշտ տեղեկատվության հասանելիություն:

3. Պետական եւ համայնքային սեփականությունը հավատարմագրային կառավարման հանձնելու գործընթացի լիարժեք հաշվեքննության շրջանակներում կառավարչի ֆինանսատնտեսական գործունեությունը ստուգելու լիազորություն սահմանելու մասով.

ԵՄ «ՍԻԳՄԱ» ծրագրի ՀՀ հանրային կառավարման սկզբունքների վերաբերյալ ելակետային զեկույց - «Հաշվեքննիչ պալատը պետք է մանրատ ունենա իրավաբանական անձանց ստուգելու, որպեսզի տեսնի, թե ինչպես են պայմանագրով ներգրավված ընկերություններն օգտագործել հանրային ռեսուրսները եւ արդյոք ակնկալվող արդյունքներին հասել են: Աուդիտի առարկա կարող է լինել նաեւ ոչ ֆինանսական կամ ոչ տնտեսական գործունեությունը: Օրենքը սահմանափակում է կոնցեսիաների կամ հանրային-մասնավոր համագործակցությունների նկատմամբ աուդիտ անելու Հաշվեքննիչ պալատի մանրատը»:

Այսպիսով, Նախագծով ներկայացված փոփոխություններն ու լրացումները բխում են INTOSAI ստանդարտների պահանջներից, եւ բացի այդ Նախագծով լրացուցիչ հնարավորություններ են ստեղծվում

հանրային ֆինանսների եւ սեփականության ոլորտում ընդլայնել Հաշվեքննիչ պալատի լիազորությունները եւ վերացնել եղած սահմանափակումները, ինչն անշուշտ դրական կարող է անդրադառնալ հանրային ռեսուրսների կառավարման գործում թափանցիկության, հաշվետվողականության եւ հրապարակայնության բարձրացման վրա:

Ընդ որում, Հայաստանի Հանրապետության 2020-2022 թվականների պետական միջնաժամկետ ծախսերի ծրագիրը ենթադրում է հետեւյալ քաղաքական նպատակները.

- մակրոտնտեսական կայուն միջավայրին համապատասխանող բյուջետային ռեսուրսների (մուտքերի) համապարփակ եւ իրատեսական գնահատում,

- քաղաքականությունների իրականացման նպատակով կատարվող ծախսերի՝ վարից վեր մոտեցմամբ գնահատում,

- հասանելի բյուջետային ռեսուրսների եւ պահանջվող ծախսերի ներդաշնակության ապահովում համապատասխան մեխանիզմների օգնությամբ:

Ելնելով վերոգրյալից, պարզ է դառնում, որ հաշվեքննության ընթացքում հաշվեքննության առարկային վերաբերող անձնական տվյալները հաշվեքննողների համար լիարժեք հասանելիությունն ապահովելը, հավատարմագրային կառավարման գործընթացի լիարժեք հաշվեքննության իրականացումը, հաշվեքննության գործիքակազմի որոշակի անհարկի սահմանափակումների վերացումը բխում են երկրի պետական քաղաքականության շահերից:

II. Առաջարկվող լուծումները

Նախագծի ընդունմամբ առաջարկվում է հաշվեքննության գործընթացը կարգավորող օրենսդրության բարելավում՝ նկատի ունենալով INTOSAI ստանդարտներով Հաշվեքննիչ պալատի անկախության համար սահմանված չափորոշիչները: Այն, անշուշտ, կբարձրացնի հաշվեքննության գործընթացի արդյունավետությունը, ինչն իր հերթին կբարձրացնի հանրային ռեսուրսների կառավարման եւ օգտագործման թափանցիկությունը, հրապարակայնությունն ու հաշվետվողականությունը:

Մասնավորապես, առաջարկվում է հետեւյալ լուծումները.

- Պետական եւ համայնքային սեփականությունը հավատարմագրային կառավարման գործընթացը դարձնել հաշվեքննելի:

- Հաշվեքննության գործընթացում տալ հաշվեքննողներին հաշվեքննության առարկային վերաբերյալ անձնական տվյալների հասանելիություն:

- Հանել հաշվեքննության ընթացքում առանձին իրավաբանական անձանց մոտ ստուգումներ անելու գործընթացում առկա սահմանափակումները (ստուգումն իրականացնել միայն Հաշվեքննիչ պալատի աշխատավայրում, ստուգումն իրականանցել, եթե պայմանագրում նախատեսված է նման հնարավորություն):

III. Կարգավորման նպատակը եւ բնույթը

Նախագծի կարգավորման առարկան արտաքին պետական հաշվեքննության գործընթացի բարելավումն է, որի արդյունքում կբարձրանա հանրային ֆինանսների եւ սեփականության ոլորտում թափանցիկության, հրապարակայնության եւ հաշվետվողականության մակարդակը:

IV. Նախագծի մշակման գործընթացում ներգրավված ինստիտուտները եւ անձիք

Նախագիծը մշակվել է ՀՀ Ազգային ժողովի ֆինանսավարկային եւ բյուջետային հարցերի մշտական հանձնաժողովի պատգամավոր Արտակ Մանուկյանի կողմից:

V. Ակնկալվող արդյունքը

Նախագծի ընդունմամբ ակնկալվում է ապահովել Արտաքին պետական հաշվեքննության ոլորտի վերաբերյալ ՀՀ օրենսդրությունը բարելավում՝ այն համապատասխանեցնելով INTOSAI ստանդարտներին: